

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Q. 12. Nunquamne licet in mutuo auctarium exigere?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

Licet tamen mutuum dare ea lege, ut alter tibi solvat summam aliunde tibi ex Justitia debitam, vel ut desistat à vexatione injusta: quia hoc non est lucrum, sed debitum jam ex Justitia; nec imponitur ei obligatio nova, ad quam antea non teneretur: lucrum enim dicitur, cum quis acquirit, id quòd aliàs ad se ex Justitia non pertinebat. Item licet exigere pignus, vel hypothecam pro securitate mutui; nam hæc affecluratio debita est.

Q. 12. Nunquàmne licet in mutuo auctarium exigere?

Resp. I. Duo sunt tituli extrinseci mutuo, ob quos licet aliquid ultra sortem exigere, qui comprehenduntur nomine interesse, l. un. cod. de sentent.

1. Est damnum emergens, cum quis in bonis jam acquisitis jacturam patitur, quia mutuatur: ut si pecuniam refectioni ædium, vel solutioni debitorum destinatam mutues alteri hanc petenti: unde fit, ut ædes tuæ deteriores fiant, aut corruant; vel si ipse sub usura cogaris pecuniam accipere ad debita solvenda. *Ita communis.* quia quilibet habet jus vitandi damnum; & nemo tenetur cum damno proprio beneficium alteri præstare, nisi is sit in necessitate, cui teneamur cum tali damno subvenire.

2. Est lucrum cessans, cum nempe mutuans ob mutuum privatur lucro justo, quòd certo
vel

vel saltem probabiliter facturus fuisset expe-
cunia mutuò data, v. g. merces, fundum, cen-
sum, aut quid simile emendo, vel aliter nego-
tando. *Est communis.* Prob. Quia 1. tunc
nihil exigitur supra sortem ratione mutui, sed
ratione iusti tituli mutuo extrinseci, nempe ob
compensationem jacturæ lucri probabiliter
sperati, quæ justè exigi potest, ne mutuans ex
beneficio à se in alium collato damnum perci-
piat: nec enim æquum est, *ut quis d. spendium
pariatur, unde videtur premium meruisse, cap. 2.
de fidejuss. 2.* Spes lucri probabiliter futuri est
pretio æstimabilis, nam spes probabilis captu-
ræ piscium ex jactu restis justè vendi potest,
l. 12. ff. de act. empt. & l. 8. de contrah. empt.
dicitur quòd *spei emptio sit.* Ergo mutuans
justè aliquid exigit pro illa spe probabili, &
pretio æstimabili, quâ se privat in gratiam alte-
rius. Imò omisio rei probabiliter speratæ est
damnum non solum probabiliter futurum,
sed etiam actuale: nam cum spes lucri proba-
bilis habeatur actu, & sit pretio æstimabilis, il-
lius jactura est quoddam damnum actuale
emergens, utpote jactura boni actu habiti.
Brevius, cessatio lucri est in æstimatione
prudenti damnum quoddam pretio com-
pensabile: nam per illam fit, ut quis mi-
nùs habeat, quàm habiturus esset. Et ideo
juxta omnes, qui furatur, tenetur restituere
lucrum cessans, 3. Pecunia ut subest indu-
stria, & tali destinationi quæstuosæ plus valet
possidenti, quàm in se considerata. 4. Ex cap.

6. de usur. ubi dicitur posse ratione lucri cessantis vendere merces ultra currens pretium, si venditor voluisset illas reservare in aliud tempus, quo plus esse valituras verisimile esset.

Porro S. Thom. 2 2. q. 78. a. 2. ad 1. vult solum nihil posse exigi in compensationem lucri merè possibilis, & remoti; vel non posse tantum exigi in compensationem lucri probabiliter sperati, quantum est ipsum lucrum, quod speratur. Neque enim negat jacturam lucri probabiliter sperati esse causam justam exigendi compensationem: nam q. 62. a. 4. ait: *si quis damnificet aliquem impediendo ne adipiscatur, quod erat in via habendi. Tale damnum non oportet recompensare ex aequo; quia minus est habere aliquid in virtute, quam habere actu.* Tenetur tamen aliquam recompensationem facere secundam conditionem personarum, & negotiorum. Idem docet in 4. dist. 15. q. 1. a. 5.

Resp. II. Ex communi ut possit justè aliquid ultra sortem exigi ob damnum emergens, quinque requiruntur. 1. Ut mutuum sit vera causa damni, alioqui fictus esset titulus, & vera usura. 2. Ut damnum proponatur mutuatario: nam liberè consentire debet in illam compensationem mutuo extrinsecam; & alioqui admonitus posset fortè abbi sibi providere sine hoc onere. Quare si admonitus non fuit non tenetur damnum compensare etiamsi postea eveniat, modò non fuerit per moram culpabilem causa illius: nam tunc non tene-

Tom. II.

Gg

tur

tur ratione culpæ, neque rei acceptæ, neque pacti additi mutuò, neque etiam contractûs mutui, mutuum enim est contractus stricti juris, ex natura sua obligans solum ad reddendam sortem. 3. Ut auctarium non sit majus damno orto ex mutuo: alioqui excessus esset usurarius, nam exigeretur ratione mutui, & sine justo titulo. 4. Ut compensatio non exigatur ante tempus, quo damnum eventurum prævidetur, quia tunc solum urget titulus. 5. Ut alter non cogatur ad aliquid solvendum, quidquid evenerit, si velit se obligare ad solvendum totum damnum emergens, quod re ipsa contigerit: alioqui ei imponeretur onus, ad quod ex mutuo non tenetur, cum solum possit obligari ad reddendum mutuantem indemnem.

Resp. III. Ut auctarium justè exigi possit ob lucrum cessans, *ex communi* requiruntur hæc conditiones. 1. Ut mutuum sit vera causa, cui lucrum cesset: ac proinde ut mutuans ante petitum mutuum habeat facultatem proximam lucrum ex pecunia faciendi aliâ viâ justâ, & pecuniam, quam mutuât, jam destinârit negotiationi, vel contractui justo quaestioso, nullasque aliàs habeat pecunias otiosas, id est, non destinatas lucro justo faciendo, nec familiaris sustentationi, nec filiarum doti, nec provisioni casuum fortuitorum, quos prudens Paterfamilias cavere debet: nam revera lucrum ei non cessat ob mutuum, qui antequam peteretur, non destinaverat pecuniam suam

nego.

negotiationi, vel emptioni rei frugiferæ, vel censui, vel societati; aut non habebat facultatem proximam justum lucrum ex pecuniâ faciendi; aut habebat alias pecunias otiosas: nam tunc ex pecunia, quam mutuât, nullum lucrum fecisset: ideóque talis nihil potest exigere ratione hujus tituli, utpote non extantis. Idem dicitur de eo, qui abstinens à negotiatione interim se applicat alteri rei nec molestiori, nec minùs quæstuosæ, cui vacare non potuisset negotiando: nam lucrum cessans per omissionem negotiationis compensatur per aliud lucrum, quod negotiando consequi non potuisset: & sic ei lucrum non cessat ex mutatione, quæ revera ab æquali lucro eum non impedivit. 2. Ut lucrum sic certum, aut probabile: nam si sit solum possibile, non est pretio æstimabile, cum merè possibilium ratio non habeatur; & in æstimatione morali potentia remota lucrandi ex pecunia nihil addit pecuniæ spectatæ secundum se. 3. Ut moneatur mutuatarius de lucro cessante, & in illius compensationem consentiat: alioqui ad illam non tenebitur, nisi per moram culpabilem solvendi fuerit illius causa, ob rationem supra dictam, & quia onus extrinsecum contractui imponi non potest contrahenti sine illius consensu. 4. Ut non exigatur totum lucrum: quod speratur, sed solum quantum spes illius judicio prudentum valet, deductis sumptibus, & æstimatione periculi ac laboris: nam res so-

lūm sperata non est tanti valoris, quanti habita in se ipsa, seu jam existens, propter pericula, & impedimenta, quæ evenire possunt: sic semen sparsum in agro minus valet, quàm mellis ipsa, quæ speratur. 5. Ut lucri cessantis compensatio non exigatur statim dato mutuo, sed solūm pro tempore, quo lucrum fuisset: nam qui v. g. mutuat centum, & statim accipit decem pro lucro cessante, jam non mutuat alteri centum, sed solūm nonaginta, solūm enim nonaginta retinet mutuatarius; & tamen mutuans, tantundem exigit pro lucro cessante ex nonaginta, quantum ex centum: quod est injustum, & usurarium, cūm tunc lucrum ei solūm ex nonaginta cesset. Deinde quod pro interesse solvitur, eidem subrogatur. At ejus, quod nondum extat, subrogatio exigi non potest.

His adde, ut quis excusetur ab usura coram Deo ratione hujus tituli: requiritur ut mutuet animo gratificandi proximo, non autem spe commodioris lucri: nam si malet mutuare, quàm negociari, intenderet principaliter lucrum ex mutuo, & sic peccaret. Quare, ut ait Sylvius, requiritur, ut is qui mutuat, non sponte subtraheret suam pecuniam à negotiatione, priusquam mutuet, intendens proprium commodum, & malens mutuare cum certo lucro, quàm negociari cum incerta spe lucri: sic enim fictè pacisceretur de lucro cessante, cum pecunia jam subtracta sit à potentiâ proximâ lucrandi, utpote nec secundum rem,

rem, nec secundum voluntatem ejus exposita negotiationi, aut destinata contractui justo quaestioso: atque adeo lucrum, si quod cessat, non cesset ex mutuo, sed ex eo, quod negotiari noluerit, aut aliter contrahere. Idem docet Toletus asserens Doctores convenire quod cum quis sponte alteri offert suas pecunias mutuo, nec coactus nec rogatus, non potest licite lucrum ab alio exigere, cum ipse sponte suas pecunias a negotiatione auferat.

Not. Non licet id quod in contractu mutui ob interesse exigitur, convertere in sortem, & ex eo aliquid ultra summam ex quovis titulo exigere: nam hoc prohibetur in Jure L. 28. *cod. de usur.*

Q 13. *An haec in mutuo licita est pactio, ut mutuatarius, si ad terminum praestitutum non restituerit, aliquid solvat in poenam suae morae?*

Resp. Ex communi per se licita est positis certis conditionibus. Quia debitor, qui est in mora culpabili, dignus est poena; cum peccet contra Justitiam non solvendo debitum tempore praefinito. Ergo potest cum ejus consensu ei imponi poena, sicut solet imponi ei, qui a contractu resilierit, contrahentes enim cum sint suarum rerum Domini, possunt ad majorem contractuum firmitatem, & eorum